

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН ЄВРОПИ”
(для магістрів)

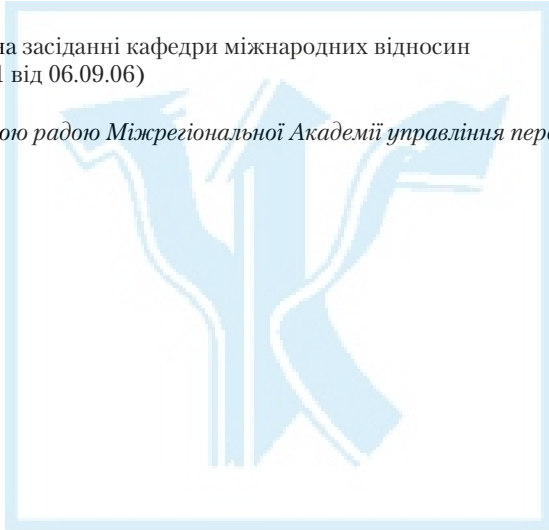
МАУП

Київ 2007

Підготовлено професором кафедри міжнародних відносин
О. М. Гончаренком

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин
(протокол № 1 від 06.09.06)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

МАУП

Гончаренко О. М. Навчальна програма дисципліни “Актуальні проблеми зовнішньої політики країн Європи” (для магістрів). — К.: 2007. — 24 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Актуальні проблеми зовнішньої політики країн Європи”, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2007

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Курс “Актуальні проблеми зовнішньої політики країн Європи” (методологічні аспекти дослідження)” підготовлений відповідно до вимог базового курсу магістерських програм зі спеціальності “Міжнародні відносини”.

Мета вивчення курсу – ознайомитись із сучасним станом і тенденціями теорії та практики досліджень розвитку у сфері зовнішньої політики країн Європи, їх роллю в регіональній та глобальній системах міжнародних відносин, а також з особливостями основних шкіл та наукових течій у цій сфері теоретичних знань. Багато уваги при вивченні курсу приділяється особливостям функціонування зовнішньополітичного механізму європейських країн, розгляду інтегральних комплексних теорій і футурологічних концепцій, пов’язаних із процесами глобалізації і фундаментальними змінами у структурі та характері міжнародних відносин на початку XXI ст.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН дисципліни “АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН ЄВРОПИ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
1	Змістовий модуль I. Предмет, основні характеристики та концептуальні засади наукових досліджень зовнішньої політики країн Європи Роль і місце досліджень зовнішньої політики країн Європи в сучасних науках про міжнародні відносини. Базові визначення та категорії, зв’язок з іншими дисциплінами
2	Змістовий модуль II. Системний підхід як база сучасних досліджень зовнішньої політики країн Європи Генеza та еволюція системних досліджень міжнародних відносин. Рівні та фази аналізу. Базові характеристики, структура та особливості функціонування складних міжнародних систем глобального та регіонального рівнів. Проблеми класифікації та диференціації

1	2
3	<p>Змістовий модуль III. Сучасні теорії та концепції в наукових дослідженнях країн Європи</p> <p>Історичний підхід та його особливості. Політичний реалізм та неореалізм. Політичний ідеалізм та неоідеалізм. Біхевіоризм, неомарксизм, політичний фемінізм, цивілізаційні теорії та ін.</p>
4	<p>Змістовий модуль IV. Аналіз та прогнозування в зовнішньополітичному механізмі та практиці міжнародних відносин європейських країн</p> <p>Класичні підходи до аналізу і передбачення динаміки політичних систем. Основні школи і концепції сучасного зовнішньополітичного механізму розвинених країн. Принципи теорії вимірів параметрів соціально-політичних систем. Базові методи аналізу і прогнозування політики: класифікація та практична імплементація</p>
5	<p>Змістовий модуль V. Роль і функції мозкових центрів у формуванні та імплементації зовнішньої політики країн НАТО та ЄС. Проблеми політизації експертизи та оптимізації рішень у зовнішньополітичному механізмі європейських країн</p> <p>Мозкові центри в зовнішньополітичному механізмі та розвинених країнах Європи. Функції та механізми впливу і лобіювання. Проблеми політизації експертизи та методи їх вирішення. Прийняття та оптимізація політичного рішення</p>
6	<p>Змістовий модуль VI. Стратегічні дослідження, теорія та практика переговорів, врегулювання конфліктів, порівняльні дослідження європейської політики</p> <p>Засади стратегічних досліджень світової політики та міжнародних відносин. Політика і стратегія. Теорія та практика переговорів у сучасному зовнішньополітичному механізмі. Методи аналізу та врегулювання конфліктів і порівняльних досліджень у політичній практиці країн Європи</p>

1	2
7	<p>Змістовий модуль VII. Методи аналізу, розробки та імплементації асиметричних стратегій, контрстратегій та програм у зовнішньополітичній практиці країн регіону</p> <p>Асиметричні відносини в міжнародних відносинах та зовнішній політиці країн Європи. Асиметрія двосторонніх відносин та її особливості. Асиметричні стратегії та контрстратегії та критерії їх ефективності</p>
8	<p>Змістовий модуль VIII. Економізація зовнішньополітичної діяльності країн Європи. Міжнародні режими та міжнародні інститути</p> <p>Процеси “економізації” зовнішньополітичної діяльності в сучасному світі. Теорія та практика “мондіалізму” та переродження геополітики в геоeкономіку. Міжнародна політична економіка та МВ. Міжнародні режими та міжнародні інститути: моделі політичного реалізму та політичного ідеалізму</p>
9	<p>Змістовий модуль IX. Процеси глобалізації та нові виклики і проблеми зовнішньої політики європейських країн</p> <p>Глобальні трансформації та фундаментальні зміни міжнародних відносин і зовнішньополітичної практики країн світу. Політика європейських країн та України в умовах глобалізації економіки і взаємозалежності</p>
10	<p>Змістовий модуль X. Футурологія міжнародних відносин і роль європейських країн у процесах становлення “нового світового порядку”</p> <p>Міжнародні відносини і футурологія. Класифікація базових шкіл і течій сучасної футурології міжнародних відносин. “Оптимістичний” і “песимістичний” напрями, “технологічний детермінізм і розчарування у прогресі”. Концепції “індустріального”, “постіндустріального”, “технотронного”, “інформаційного” та “електронного” суспільств. Прогнози і моделі нового світового економічного та політичного порядку. Альтернативні моделі ролі та місця України у світі майбутнього</p>
Разом годин: 216	

ЗМІСТ
дисципліни
“АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ
КРАЇН ЄВРОПИ”

Змістовий модуль I. Предмет, основні характеристики та концептуальні засади наукових досліджень зовнішньої політики країн Європи

Тема 1. Роль і місце досліджень зовнішньої політики країн Європи в сучасних науках про міжнародні відносини. Базові визначення та категорії, зв’язок з іншими дисциплінами

Роль і місце досліджень зовнішньої політики країн Європи в сучасних науках про міжнародні відносини. Предмет, методологічні принципи та категоріальний апарат наукових досліджень. Базові визначення та категорії, зв’язок з іншими дисциплінами. Проблеми класифікації та диференціації. Співвідношення теоретичного та емпіричного рівнів досліджень. Структурні характеристики: видова та типологічна структура наукових досліджень зовнішньої політики країн Європи. Структурно-функціональні рівні системи міждержавних відносин країн Європи. Глобальний рівень: роль і місце європейських країн. Регіональний і субрегіональний рівні. Взаємодія глобального рівня зі структурами регіональних і субрегіональних рівнів. Рівень групових (коаліційних і міжкоаліційних) відносин. Рівень двосторонніх відносин і його особливості.

Література [1–11; 56–66]

Змістовий модуль II. Системний підхід як база сучасних досліджень зовнішньої політики країн Європи

Тема 2. Генеза та еволюція системних досліджень міжнародних відносин. Рівні та фази аналізу. Базові характеристики, структура та особливості функціонування складних міжнародних систем глобального та регіонального рівнів. Проблеми класифікації та диференціації

Генеза та еволюція системних досліджень міжнародних відносин. Рівні та фази аналізу.

Базові характеристики, структура та особливості функціонування складних міжнародних систем глобального та регіонального рівнів. Проблеми класифікації та диференціації. Міжнародні системи та навколишнє середовище. Елемент, компонент, структура, функція. Основні особливості та класифікація міжнародних систем глобального та регіонального рівнів. Динаміка та фази еволюції регіональних міжнародних систем. Характеристики та принципи організації регіональних систем. Національний суверенітет, територіальна цілісність та формальна рівність держав як базові принципи функціонування системи європейських держав-націй.

Література [1; 3; 4; 69–78]

Змістовий модуль III. Сучасні теорії та концепції в наукових дослідженнях країн Європи

Тема 3. Історичний підхід та його особливості.

Політичний реалізм та неореалізм. Політичний ідеалізм та неоідеалізм. Біхевіоризм, неомарксизм, політичний фемінізм, цивілізаційні теорії та ін.

Базові принципи класичної школи політики європейських країн. Історичний підхід та його особливості. Політичний реалізм та неореалізм. Фукідід, Гоббс, Макіавеллі та Ганс Моргентгау. Неореалізм ядерної доби, недоліки і обмеження політичного реалізму.

Політичний ідеалізм та неоідеалізм: Руссо, Кант та Вудро Вілсон. Програма реформ європейської політики неолібералізму. Біхевіоризм та постбіхевіоризм. Факторні теорії та теорії поля. Проект “Вимірюваність націй”. Неомарксизм, політичний фемінізм, цивілізаційні та культурологічні теорії.

Ліберальна програма європейської політики: міжнародне право, міжнародні організації, інтеграція та демократизація.

Програма безпеки політичного реалізму: союзи, блоки, баланс сил, контроль над озброєннями.

Література [2–19; 59–75]

**Змістовий модуль IV. Аналіз та прогнозування
в зовнішньополітичному механізмі
та практиці міжнародних відносин
європейських країн**

***Тема 4. Класичні підходи до аналізу і передбачення динаміки
політичних систем. Основні школи і концепції
сучасного зовнішньополітичного механізму
розвинених країн. Принципи теорії вимірів
параметрів соціально-політичних систем.
Базові методи аналізу і прогнозування політики:
класифікація та практична імплементація***

Класичні підходи до аналізу і передбачення динаміки політичних систем. Основні особливості сучасного зовнішньополітичного механізму європейських країн. Принципи теорії вимірів параметрів соціально-політичних систем. Проблема вимірів у суспільних науках. Ефект соціального зворотного зв'язку. Неможливість повного кількісного опису об'єкта аналізу. Системи показників та індикаторів як інструмент вивчення і аналізу соціально-політичних систем. Методи відбору та інтеграції показників. Вагові коефіцієнти. Генеральні, узагальнені показники (індекси). Методи багатовимірності статистики: факторний аналіз. Кластерний аналіз, методи “розпізнавання образів”. Критерії відбору показників і оцінки рівня їх репрезентативності. “Профіль” прогнозу і “прогностичний фон”. Принципи побудови комплексних систем соціально-політичної статистики.

Сучасні методи аналізу і прогнозування. Пошукові та нормативні методи. Опитування громадської думки, експертні методи, методи моделювання, ігрові, сумарні морфологічні та інші методи. Проблеми класифікації методів аналізу і прогнозування.

Інформація і ефективність зовнішньополітичної діяльності. Інформаційні “проколи” в зовнішньополітичному механізмі європейських країн.

Література [1; 3; 9; 14; 56–64]

Змістовий модуль V. Роль і функції мозкових центрів у формуванні та імplementації зовнішньої політики країн НАТО та ЄС. Проблеми політизації експертизи та оптимізації рішень у зовнішньополітичному механізмі європейських країн

Тема 5. Мозкові центри в зовнішньополітичному механізмі та розвинених країнах Європи. Функції та механізми впливу і лобіювання. Проблеми політизації експертизи та методи їх вирішення. Прийняття та оптимізація політичного рішення

Мозкові центри в зовнішньополітичному механізмі та розвинених країнах Європи. Функції та механізми впливу і лобіювання. Основні типи та “сфери відповідальності” європейських мозкових центрів. Роль, функції та механізми впливу мозкових центрів на процеси формування та імplementації зовнішньої політики країн Європи. Трансатлантичні зв’язки.

Прийняття та оптимізація політичного рішення. Основні моделі формування і прийняття зовнішньополітичного рішення. Успіхи і обмеження загальної теорії рішень. Інформація як база підготовки зовнішньополітичного рішення. Прогнозування як база оптимізації зовнішньополітичного рішення. Підходи та методи вирішення проблем політизації експертизи і оптимізації рішень, що приймаються. Інформаційні потоки і основні проблеми аналітичного забезпечення процесу формування та імplementації зовнішньої політики. Базові принципи та етапи організації інформаційно-аналітичної роботи. Типи і форми інформаційної продукції, що готується і циркулює в зовнішньополітичному апараті сучасної держави. Проблеми аналітичного опрацювання інформації в державному апараті та урядових структурах. Шляхи підвищення рівня інформаційно-аналітичної роботи.

Система цілей цінностей суспільства в підготовці, аналізі та формуванні зовнішньої політики.

Література [9; 10; 14; 71; 78; 79]

Змістовий модуль VI. Стратегічні дослідження, теорія та практика переговорів, врегулювання конфліктів, порівняльні дослідження європейської політики

Тема 6. Засади стратегічних досліджень світової політики та міжнародних відносин. Політика і стратегія. Теорія та практика переговорів у сучасному зовнішньополітичному механізмі. Методи аналізу та врегулювання конфліктів і порівняльних досліджень у політичній практиці країн Європи

Предмет стратегічних досліджень (СД). Основні визначення, термінологія і зв'язок з іншими дисциплінами. СД і теорія МВ, СД і конфліктологія, СД і дослідження миру. Основні напрями, апарат та проблеми СД.

Політика і стратегія. Теорія та практика переговорів у сучасному зовнішньополітичному механізмі європейських країн. Методи та техніка аналізу і врегулювання конфліктів та порівняльних досліджень у політичній практиці країн Європи. Основні принципи, етапи і проблеми розробки ефективної стратегії. Розширення поняття стратегії. Стратегії виживання. Стратегії розвитку. Стратегії національної безпеки. Проблема вибору стратегії. Стратегія нейтралітету і позаблоковості (на прикладі Австрії і Швеції).

“Велика” стратегія і сучасні стратегічні доктрини країн європейської спільноти (ЄС) (порівняльні дослідження). Стратегічні розробки центральних інститутів в ЄС і окремих країнах (Великій Британії, Німеччині, Франції на перспективу). Стратегічні завдання інтеграційних інститутів (ЄС, ЗЄС, ОБСЄ) у XXI ст.

Україна у стратегічних доктринах країн Європи.

Література [9; 16; 18; 25; 44–58; 71; 75]

Змістовий модуль VII. Методи аналізу, розробки та імплементації асиметричних стратегій, контрстратегій та програм у зовнішньполітичній практиці країн регіону

Тема 7. Асиметричні відносини в міжнародних відносинах та зовнішній політиці країн Європи. Асиметрія двосторонніх відносин та її особливості. Асиметричні стратегії та контрстратегії та критерії їх ефективності

Асиметричні відносини в міжнародних відносинах та зовнішній політиці країн Європи. Методологічні засади вивчення асиметричних відносин. Концептуальні засади і проблеми класифікації. Передумови та особливості формування асиметрії в міжнародних відносинах. Асиметрія зовнішніх і внутрішніх впливів.

Асиметрія двосторонніх відносин та її особливості. Асиметрія міжнародних економічних відносин та її специфіка. Військово-політичні аспекти асиметричних відносин. Асиметричні відносини в гуманітарній та культурологічній сферах. Асиметричний характер міжнародних конфліктів, типи та види асиметрій. Мораль і політика в асиметричних відносинах на світовій арені. Морально-етичний вимір асиметричних стратегій.

Асиметричні стратегії та контрстратегії і критерії їх ефективності.

Література [1; 3; 36–40; 42; 43]

МАУП

**Змістовий модуль VIII. Економізація зовнішньополітичної діяльності країн Європи.
Міжнародні режими та міжнародні інститути**

***Тема 8. Процеси “економізації” зовнішньополітичної діяльності в сучасному світі. Теорія та практика “мондіалізму” та переродження геополітики в геоeкономіку.
Міжнародна політична економіка та МВ. Міжнародні режими та міжнародні інститути: моделі політичного реалізму та політичного ідеалізму***

Міжнародні економічні відносини та зовнішня політика. Процеси “економізації” зовнішньополітичної діяльності в сучасному світі. Міжнародні інтеграційні процеси та зовнішня політика країн Європи. Теорія та практика “мондіалізму” та переродження геополітики в геоeкономіку. Френсіс Фукуяма і “кінець історії”. Жак Атталі та геоeкономіка.

Самуель Хантінгтон і неоатлантизм. Міжнародна політична економіка та внутрішня політика країн ЄС. Міжнародні режими та міжнародні інститути: моделі політичного реалізму та політичного ідеалізму. Транснаціональні актори та їх роль. Глобалізація міжнародних режимів: конкуруючі тенденції та підходи.

Основні пріоритети та напрями імплементації процесів “економізації” зовнішньополітичної діяльності України відповідно до глобальних тенденцій у сучасних міжнародних відносинах та практиці країн Європи.

Література [1–3; 9; 24; 44–53; 71]

Змістовий модуль IX. Процеси глобалізації та нові виклики і проблеми зовнішньої політики європейських країн

Тема 9. Глобальні трансформації та фундаментальні зміни міжнародних відносин і зовнішньополітичної практики країн світу. Політика європейських країн та України в умовах глобалізації економіки і взаємозалежності

Глобальні трансформації та фундаментальні зміни міжнародних відносин і зовнішньополітичної практики країн світу. Сучасні кон-

цепції та парадигми глобалістики і глобалізації політичного економічного та соціального розвитку. Глобальне управління та глобальний менеджмент. Політика європейських країн та України в умовах глобалізації економіки і взаємозалежності.

Глобальні проблеми та безпека розвитку: досвід країн Європи. Глобальні трансформації та еволюція концепцій державності в європейських країнах. Від концепції національного суверенітету до концепції функціонального. Співвідношення глобальних, регіональних і національних пріоритетів в епоху глобалізації. Регулятивні механізми глобальних і регіональних міжнародних систем.

Стратегічний вибір України у XXI ст.: захист національних інтересів, безпека розвитку і конкурентоспроможність в Європі й світі.

Література [7–9; 13–14; 28; 65–75]

Змістовий модуль X. Футурологія міжнародних відносин і роль європейських країн у процесах становлення “нового світового порядку”

Тема 10. Міжнародні відносини і футурологія. Класифікація базових шкіл і течій сучасної футурології міжнародних відносин. “Оптимістичний” і “песимістичний” напрями, “технологічний детермінізм і розчарування у прогресі”. Концепції “індустріального”, “постіндустріального”, “технотронного”, “інформаційного” та “електронного” суспільств. Прогнози і моделі нового світового економічного та політичного порядку. Альтернативні моделі ролі та місця України у світі майбутнього

Міжнародні відносини і футурологія. Класифікація базових шкіл і течій сучасної футурології міжнародних відносин. “Оптимістичний” і “песимістичний” напрями, технологічний детермінізм і розчарування у прогресі. Концепції “індустріального”, “постіндустріального”, “технотронного”, “інформаційного” та “електронного” суспільств.

Основні положення та постулати праць У. Росту, Дж. Гелбрейта, Д. Белла, З. Бжезинського, У. Фромма, Дж. Макдермотта, Г. Кана, Дж. Нейсбітта, А. Азімова, О. Тоффлера та ін. Доповіді Римського Клубу та їх роль у сучасному світі. Моделі та прогнози Дж. Форрестера, Д. Медоуза, М. Месаровича, Е. Пестеля, Д. Габора, Е. Ласло, Т. Монбріаля, Дж. Боткіна, А. Кінга, Б. Гаврилишина та ін.

Новий світовий порядок та перспективи розвитку країн Європи і цивілізації загалом у футурологічних моделях і прогнозах.

Література [3; 7–8; 21–25; 71; 75; 79]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Предмет, методологічні принципи та категоріальний апарат досліджень зовнішньої політики країн Європи в сучасних науках про міжнародні відносини.
2. Базові визначення та категорії наукових досліджень зовнішньої політики країн Європи, зв'язок з іншими дисциплінами. Проблеми класифікації та диференціації.
3. Співвідношення теоретичного та емпіричного рівнів наукових досліджень зовнішньої політики країн Європи. Структурні характеристики: видова та типологічна структури наукових досліджень зовнішньої політики країн Європи.
4. Структурно-функціональні рівні системи міждержавних відносин країн Європи. Глобальний рівень: роль і місце європейських країн.
5. Структурно-функціональні рівні системи міждержавних відносин країн Європи. Регіональний і субрегіональний рівні. Взаємодія глобального рівня зі структурами регіональних і субрегіональних рівнів.
6. Структурно-функціональні рівні системи міждержавних відносин країн Європи. Рівень групових (коаліційних і міжкоаліційних) відносин.
7. Структурно-функціональні рівні системи міждержавних відносин країн Європи. Рівень двосторонніх відносин та його особливості.
8. Генеза та еволюція системних досліджень міжнародних відносин. Рівні та фази аналізу.
9. Базові характеристики, структура і особливості функціонування складних міжнародних систем глобального та регіонального рівнів.
10. Міжнародні системи та навколишнє середовище. Елемент, компонент, структура, функція.
11. Основні особливості та класифікація міжнародних систем глобального і регіонального рівнів. Динаміка та фази еволюції регіональних міжнародних систем.
12. Характеристики та принципи організації регіональних систем. Національний суверенітет, територіальна цілісність і формальна

- рівність держав як базові принципи функціонування системи європейських держав-націй.
13. Базові принципи класичної зовнішньополітичної школи європейських країн. Історичний підхід та його особливості.
  14. Політичний реалізм та неореалізм. Фукідід, Гоббс, Макіавеллі та Ганс Моргентау.
  15. Неореалізм ядерної доби, недоліки і обмеження політичного реалізму.
  16. Політичний ідеалізм та неоідеалізм: Руссо, Кант та Вудро Вілсон.
  17. Програма реформ європейської політики неолібералізму.
  18. Біхевіоризм та постбіхевіоризм. Факторні теорії та теорії поля. Проект “Вимірюваність націй”.
  19. Неомарксизм, політичний фемінізм, цивілізаційні та культурологічні теорії.
  20. Ліберальна програма європейської політики: міжнародне право, міжнародні організації, інтеграція та демократизація.
  21. Програма безпеки політичного реалізму: союзи, блоки, баланс сил, контроль над озброєннями.
  22. Класичні підходи до аналізу і передбачення динаміки політичних систем. Особливості сучасного зовнішньополітичного механізму європейських країн.
  23. Принципи теорії вимірів параметрів соціально-політичних систем. Проблема вимірів у суспільних науках.
  24. Ефект соціального зворотного зв'язку. Неможливість повного кількісного опису об'єкта аналізу в міжнародних системах.
  25. Системи показників та індикаторів як інструмент вивчення і аналізу соціально-політичних систем. Методи відбору та інтеграції показників. Вагові коефіцієнти.
  26. Генеральні, узагальнені показники (індекси). Методи багатовимірності статистики: факторний аналіз. Кластерний аналіз, методи “розпізнавання образів”. Критерії відбору показників і оцінки рівня їх репрезентативності.
  27. “Профіль” прогнозу і “прогностичний фон”. Принципи побудови комплексних систем соціально-політичної статистики.
  28. Сучасні методи аналізу і прогнозування. Пошукові і нормативні методи.
  29. Сучасні методи аналізу і прогнозування. Опитування громадської думки, експертні методи.

30. Сучасні методи аналізу і прогнозування. Методи моделювання, ігрові, сценарні, морфологічні та ін.
31. Сучасні методи аналізу і прогнозування. Проблеми класифікації методів аналізу і прогнозування.
32. Інформація і ефективність зовнішньополітичної діяльності. Інформаційні “проколи” у зовнішньополітичному механізмі європейських країн.
33. Мозкові центри в зовнішньополітичному механізмі та розвинених країнах Європи. Функції і механізми впливу та лобіювання.
34. Основні типи та “сфери відповідальності” європейських мозкових центрів. Роль, функції та механізми впливу мозкових центрів на процеси формування та імплементації зовнішньої політики країн Європи.
35. Основні типи та “сфери відповідальності” європейських мозкових центрів. Трансатлантичні зв’язки.
36. Прийняття та оптимізація політичного рішення. Моделі формування і прийняття зовнішньополітичного рішення. Успіхи і обмеження загальної теорії рішень.
37. Інформація як база підготовки зовнішньополітичного рішення. Прогнозування як база оптимізації зовнішньополітичного рішення. Підходи та методи вирішення проблем політизації експертизи і оптимізації рішень, що приймаються.
38. Інформаційні потоки і основні проблеми аналітичного забезпечення процесу формування та імплементації зовнішньої політики.
39. Базові принципи і етапи організації інформаційно-аналітичної роботи. Типи і форми інформаційної продукції, що готується і циркулює в зовнішньополітичному апараті сучасної держави.
40. Проблеми аналітичного опрацювання інформації в державному апараті та урядових структурах. Шляхи підвищення рівня інформаційно-аналітичної роботи.
41. Система цілей цінностей суспільства в підготовці, аналізі та формуванні зовнішньої політики.
42. Предмет стратегічних досліджень. Основні визначення, термінологія і зв’язок з іншими дисциплінами.
43. Предмет стратегічних досліджень і теорія МВ, СД і конфліктологія, СД і дослідження миру.
44. Предмет стратегічних досліджень. Основні напрями, апарат та проблеми СД.

45. Теорія та практика переговорів у сучасному зовнішньополітичному механізмі європейських країн.
46. Методи і техніка аналізу та врегулювання конфліктів і порівняльних досліджень у політичній практиці країн Європи.
47. Політика і стратегія. Основні принципи, етапи і проблеми розробки ефективної стратегії. Розширення поняття стратегії.
48. Політика і стратегія. Стратегії виживання. Стратегії розвитку.
49. Політика і стратегія. Стратегії Національної безпеки. Проблема вибору стратегії.
50. Політика і стратегія. Стратегія нейтралітету і позаблоковості (на прикладі Австрії і Швеції).
51. Політика і стратегія. “Велика” стратегія і сучасні стратегічні доктрини країн європейської спільноти (порівняльні дослідження).
52. Політика і стратегія. Стратегічні розробки центральних інститутів ЄС і окремих країн (Великої Британії, Німеччини, Франції на перспективу).
53. Стратегічні завдання інтеграційних інститутів (ЄС, ЗЄС, ОБСЄ) у XXI ст.
54. Україна у стратегічних доктринах країн Європи.
55. Асиметричні відносини в міжнародних відносинах та зовнішній політиці країн Європи. Методологічні засади вивчення асиметричних відносин. Концептуальні засади і проблеми класифікації.
56. Передумови та особливості формування асиметрії в міжнародних відносинах. Асиметрія зовнішніх і внутрішніх впливів.
57. Асиметрія двосторонніх відносин та її особливості.
58. Асиметрія міжнародних економічних відносин та її специфіка.
59. Військово-політичні аспекти асиметричних відносин.
60. Асиметричні відносини в гуманітарній та культурологічній сферах.
61. Асиметричний характер міжнародних конфліктів, типи та види асиметрій.
62. Мораль і політика в асиметричних відносинах на світовій арені. Морально-етичний вимір асиметричних стратегій.
63. Асиметричні стратегії, контрстратегії та критерії їх ефективності.
64. Міжнародні економічні відносини та зовнішня політика.

65. Процеси “економізації” зовнішньополітичної діяльності в сучасному світі. Міжнародні інтеграційні процеси та зовнішня політика країн Європи.
66. Теорія та практика “мондіалізму” і переродження геополітики в геоeкономіку.
67. Френсіс Фукуяма і “кінець історії”.
68. Жак Атталі та геоeкономіка.
69. Самуель Хантінгтон і неоатлантизм.
70. Міжнародна політична економіка та внутрішня політика країн ЄС.
71. Міжнародні режими та міжнародні інститути: моделі політичного реалізму та політичного ідеалізму.
72. Транснаціональні актори та їх роль. Глобалізація міжнародних режимів: конкуруючі тенденції та підходи.
73. Основні пріоритети та напрями імплементації процесів “економізації” зовнішньополітичної діяльності України відповідно до глобальних тенденцій у сучасній міжнародній практиці країн Європи.
74. Глобальні трінсформації та фундаментальні зміни міжнародних відносин і зовнішньополітичної практики країн світу.
75. Сучасні концепції і парадигми глобалістики та глобалізації політичного економічного й соціального розвитку. Глобальне управління та глобальний менеджмент.
76. Політика європейських країн та України в умовах глобалізації економіки та взаємозалежності.
77. Глобальні проблеми та безпека розвитку: досвід країн Європи.
78. Глобальні трансформації та еволюція концепцій державності в європейських країнах.
79. Від концепції національного суверенітету до концепції функціонального.
80. Співвідношення глобальних, регіональних і національних пріоритетів в епоху глобалізації.
81. Регулятивні механізми глобальних і регіональних міжнародних систем.
82. Стратегічний вибір України у XXI ст. Захист національних інтересів, безпека розвитку та конкурентоспроможність в Європі й світі.
83. Міжнародні відносини і футурологія. Класифікація базових шкіл і течій сучасної футурології міжнародних відносин.

84. “Оптимістичний” і “песимістичний” напрями, технологічний детермінізм і розчарування у прогресі.
85. Концепції “індустріального”, “постіндустріального”, “технотронного”, “інформаційного” та “електронного” суспільств.
86. Основні положення та постулати праць У. Ростоу, Дж. Гелбрейта.
87. Основні положення та постулати праць Д. Белла, З. Бжезинського.
88. Основні положення та постулати праць У. Фромма, Дж. Макдермотта, Г. Кана, Дж. Нейсбітта.
89. Основні положення та постулати праць А. Азімова, О. Тоффлера.
90. Доповіді Римського Клубу та їх роль у сучасному світі.
91. Моделі та прогнози Дж. Форрестера, Д. Медоуза.
92. Моделі та прогнози М. Месаровича, Е. Пестеля.
93. Моделі та прогнози Д. Габора, Е. Ласло, Т. Монбріалья, Дж. Боткіна.
94. Моделі та прогнози А. Кінга, Б. Гаврилішина.
95. Новий світовий порядок та перспективи розвитку країн Європи і цивілізації загалом у футурологічних моделях та прогнозах.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

I. Вступ і загальна література до курсу

1. *Holsti K. I.* International politics. A Framework of Analysis. — N. Y., 1998
2. *Kegley Ch., Wittkopf E.* World politics // Trends and Transformations. — 1998.
3. *The Globalization of World Politics.* An Introduction to International Relations / Ed. By J. Baylis and S. Smith. — N. Y., 1998.
4. *Система, структура і процес розвитку сучасних міжнародних відносин* / Под ред. В. И. Гантмана. — М., 1984.
5. *Мальський М., Мацяк М.* Теорія міжнародних відносин. — Л., 2003.
6. *Арон Р.* Мир і війна між націями. — К., 2001.
7. *Глобалізація і безпека розвитку.* — К., 2002.
8. *Глобальні трансформації і стратегії розвитку.* — К., 2000.
9. *Гончаренко А. Н.* Прогнозирование и политика. — К., 1993.
10. *Цыганков П. А.* Международные отношения. — М., 2000.
11. *Международные отношения: социологические подходы* / Под ред. П. А. Цыганкова. — М., 1998.

II. Огляд основних підходів. Традиційний історичний підхід. Ліберальний ідеалізм. Біхевіоризм. Класичний політичний реалізм

12. *Kegley Ch., Wittkopf E.* World politics // Trends and Transformations. — 1998.
13. *The Globalization of World Politics. An Introduction to International Relation / Ed. by J. Baylis and S. Smith.* — N. Y., 1998.
14. *Clemens W.* Dynamics of international Relations, 1998.
15. *Кант И.* Вечный мир. — М., 1984.
16. *Мальский М., Мацяк М.* Теорія міжнародних відносин. — Л., 2002.
17. *Международные отношения: социологические подходы /* Под ред. П. А. Цыганкова. — М., 1998.
18. *Кукулка Ю.* Проблемы теории международных отношений. — М., 1980.
19. *Morgenthau H.* Politics Among Nations // The Struggle for Power and Peace. — 1984.
20. *Макиавелли Н.* Государь. — М., 1990.

III. Неомарксизм. Теорія світових систем. Неолібералізм. Неореалізм та їх модифікації. Модерністські теорії: фемінізм. Історична соціологія, постмодернізм та ін.

21. *Себайн Дж., Торсон Т.* Історія політичної думки. — К., 1997.
22. *Controversies in International Relations. Realism and Neoliberal Challenge / Ed. by C. Kegley.*
23. *Neorealism and Neoliberalism: The Contemporary Debate / Ed. by D. Baldwin.* — N. Y., 1993.
24. *Tichner A., Morgenthau H.* Principles of Political Realism // A Feminist Reformulation. Millenium. — 1983.— № 17(3).
25. *Kegley Ch., Wittkopf E.* World politics. Trends and Transformations. 1998.
26. *Morgenthau H.* Politics Among Nations // The Struggle for Power and Peace. — 1984.
27. *The Globalization of World Politics. An Introduction to International Relation / Ed. by J. Baylis and S. Smith.* — N. Y., 1998.
28. *Wallerstein I.* The Modern World System., 1989.

IV. Міжнародна політична економія МВ

29. *Ломакин В. К.* Мировая экономика. — М., 1998.

30. *Филипенко А. С.* Мировая торговля. — М., 1998.
31. *Международные экономические отношения.* — М., 1998.
32. *Frieden J. A., Lake D. A. eds.* International Political Economy. 1992.
33. *Murphy C. N., Tooz eds.* The New International Political Economy. 1990.
34. *Stiles K. W, Akoha eds.* International Political Economy. 1994.

V. Міжнародні режими та міжнародні інститути

35. *Barnston R.* Modern Diplomacy. 1997.
36. *Felthman R.* Diplomatic Handbook. 1998.
37. *Дипломатический словарь.* — М., 1971. — Т. I—III.
38. *Archer C.* International Organization. 1992.
39. *Морозов Г. И.* Международные организации. — М., 1996.
40. *Киссинджер Г.* Дипломатия. — М., 1997.

VI. Міжнародна безпека. Дослідження проблем миру та теорія конфліктів

41. *Vuzan B.* Introduction to Strategic Studies. 1989.
42. *Job B.* Insecurity Dilemma. 1992.
43. *Національна безпека України: історія і сучасність /* За ред. О. Гончаренка. — К., 1993.
44. *Коллинз Дж.* Большая стратегия: принципы и практика. — М., 1975.
45. *Goncharenko Alexander.* Ukrainian-Russian Relations: An Unequal Partnership.-London: Royal Institute for Defense Analysis, 1995.
46. *Мінгазутдінов І. О.* Міжнародна та європейська безпека: Конспект лекцій. — К.: Ін-т міжнар. відносин, 1998. — 68 с.
47. *Асиметрія міжнародних відносин /* За ред. Г. Перепелиці, О. Субтельного. — К.: Стилос, 2005.
48. *Гончаренко О. М.* Асиметричні страте

гії в зовнішній політиці та політиці національної безпеки: Історичні витоки та критерії ефективності // Політика і час. — 2005. — № 11.

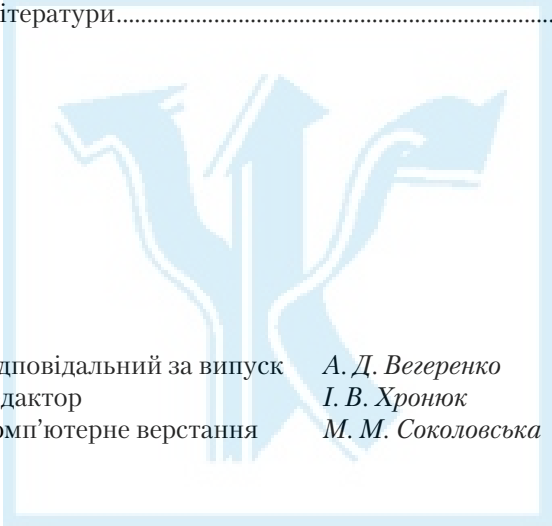
Додаткова

49. *История* Европейской интеграции (1945–1994) / Под ред. А. С. Намазовой, Б. Эмерсон. — М.: ИВИ РАН, 1995.
50. *Заглядывая в XXI век: Европейский Союз и Содружество Независимых Государств.* — М.: Интердиалект, 1998.
51. *Копійка В. В.* Розширення Європейського Союзу: теорія і практика інтеграційного процесу. — К., 2002. — 245 с.
52. *Копійка В., Шинкаренко Т.* Європейський Союз: заснування і етапи становлення. — К., 2001. — 450 с.
53. *Бураковський І., Немиря Г., Павлюк О.* Дорога в майбутнє — дорога в Європу. Європейська інтеграція України. — К., 2000. — 108 с.
55. *Годун С. Д.* Проблеми інтеграції України до Європейського Союзу: Навч. посіб. — К.: Ін-т міжнар. відносин, 1999. — 121 с.
56. *Крушинський В. Ю.* Європейський Союз: історія і сучасність: Конспект лекцій. — К.: Ін-т міжнар. відносин, 2000. — 80 с.
57. *Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945–70-ті роки) / В. А. Манжол, М. М. Білоусов, Л. Ф. Гайдуков та ін.* — К.: Либідь, 1999. — 558 с.
58. *Міжнародні відносини та зовнішня політика (70–90-ті роки) / В. А. Манжол, М. М. Білоусов, Л. Ф. Гайдуков та ін.* — К.: Либідь, 2001. — 520 с.
59. *Клаус-Дитер Борхард.* Европейская интеграция. Происхождение и развитие Европейского Союза. — М.: Ассоциация европейских исследований (АЕВИС), 1996.
60. *Гончаренко А. Н.* Комплексное прогнозирование в системе “общество — окружающая среда”. — К., 1986.
61. *Європейський Союз на порозі ХХІ века.* — М.: УРСС, 2001.
62. *Гришин А. В., Никольский Н. И.* Системный анализ международных отношений. — М., 1982.
63. *Доронина Н. И.* Международный конфликт. — М., 1981.
64. *Дольникова Р. Н.* Методология и методика прогнозирования внешней политики государств. — М., 1980.
65. *Дугин А.* Основы геополитики. — М., 1997.
66. *Мартино Дж.* Технологическое прогнозирование. — М., 1977.

67. *Петровский В. Ф.* Американская внешнеполитическая мысль. — М., 1986.
68. *Поздняков Э. А.* Внешнеполитическая деятельность и международные отношения. — М., 1994.
69. *Поздняков Э. А.* Философия и политика. — М., 1994.
70. *Теория прогнозирования и принятия решений.* — М., 1977.
71. *Хрусталева М. А.* Системное моделирование международных отношений. — М., 1988.
72. *Бжезинский Зб.* Великая шахматная доска. — М., 1999.
73. *Ломакин В. К.* Мировая экономика. — М., 1998.
74. *Національна безпека України: історія і сучасність* / За ред. О. Гончаренко. — К., 1993.
75. *Коллинз Дж.* Большая стратегия: принципы и практика. — М., 1975.
76. *Лебедева М.* Международные конфликты. — М., 1998.
77. *Гончаренко А. Н., Косолапов В. В.* XXI век в зеркале футурологии. — М., 1986.
78. *Тойби А.* Постигание истории. — М., 1991.
79. *Хантингтон С.* Столкновение цивилизаций // Полис. — 1994. — № 1.
80. *Фукуяма Ф.* Конец истории // США: экономика, политика, идеология. — 1990. — № 5.
81. *Україна-2000 і далі: геополітичні пріоритети і сценарії розвитку.* — К., 1999.
82. *Бус Кон.* Теория международных отношений. — М., 2001.
83. *Матеріали* Всесвітнього саміту з стійкого розвитку. — Йогансбург, 1992.
84. *Янч К.* Прогнозирование научно-технического прогресса. — М., 1974.
85. *Гончаренко А. Н.* Военно-политическое прогнозирование США. — К., 1987.
86. *Камінський А.* Вступ до міжнародних відносин. Ч. I, II. — Л., 1993.
87. *Матеріали* до курсу RAND Corp.: “Оборонна політика”. Ч. I, II. — К., 1993.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Актуальні проблеми зовнішньої політики країн Європи”	3
Зміст дисципліни “Актуальні проблеми зовнішньої політики країн Європи”	6
Питання для самоконтролю	13
Список літератури.....	19

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *І. В. Хронюк*
Комп'ютерне верстання *М. М. Соколовська*

МАУП

Зам. № ВКЦ-2828

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП